

Káva, kafe, cukroví - dříve a dnes, kdo to ví?

Mgr. Pavla Procházková

Závěrečná práce
2013

Východočeské muzeum v Pardubicích

Káva, kafe, cukroví - dříve a dnes, kdo to ví?

Návrh doprovodného programu k výstavě

Kavárny a cukrárny - fenomén společenského života

14. 12. 2012 – 31. 3. 2013

Mgr. Pavla Procházková

Východočeské muzeum v Pardubicích

ABSTRAKT

Návrh muzejně-pedagogického projektu byl vypracován jako závěrečná práce celoročního kurzu Základy muzejní pedagogiky pořádaného Metodickým centrem pro muzejní pedagogiku v Brně.

ABSTRAKT ANGLICKY

This museum-pedagogical suggestion project was made like a final work of the whole year course of Basics in museum pedagogics, organized by Museum pedagogic center in Brno.

Prohlašuji, že odevzdaná elektronická verze závěrečné práce je originální verzí mnou zpracovaných dat, poznatků a návrhů.

Mgr. Pavla Procházková

Obsah

<u>Úvod</u>	1
<u>Cíl</u>	2
<u>1. Doprovodný program Káva, kafe, cukroví - dříve a dnes, kdo to ví?</u>	
<u>Název výstavy: „Kavárny a cukrárny fenomén - společenského života.“</u>	3
<u>1.1. Cíl programu</u>	3
<u>1.2. Cílová skupina</u>	3
<u>1.3. Obsah programu</u>	4
<u>1.4. Použité metody</u>	4
<u>1.5. Organizační formy</u>	4
<u>1.6. Didaktické prostředky</u>	5
<u>1.7. Časový rozsah programu</u>	6
<u>2. Koncepce programu</u>	6
<u>2.1. EVOKACE – (E)</u>	6
<u>2.2. UVĚDOMĚNÍ SI VÝZNAMU INFORMACÍ - (U)</u>	9
<u>2.3. REFLEXE – (R)</u>	17
<u>2.4. VÝTVARNÁ DÍLNA</u>	20
<u>3. Závěr</u>	21
<u>4. Seznam použité literatury</u>	22

Úvod

Muzeum bylo v Pardubicích založeno již v roce 1880. Dnešní Východočeské muzeum, které sídlí v prostorách pardubického zámku, je jeho pokračovatelem. Patří mezi 20 nejvýznamnějších muzeí v ČR. Podílí se na plnění řady vědecko-výzkumných úkolů, kromě jiných publikací vydává tři periodické sborníky, pro veřejnost pořádá popularizační přednášky a podobné akce. Muzeum spolupracuje s řadou jiných odborných institucí a sdružení, s univerzitními pracovišti apod.

Vedle rytířských sálů s nástěnnými malbami má muzeum otevřeno 6 stálých expozic nejhodnotnějších sbírek. Kromě toho má muzeum k dispozici dva výstavní sály pro krátkodobé výstavy. Ve svých sbírkách má Východočeské muzeum kolem 800 tisíc kusů sbírkových předmětů. Muzeum jako instituce nejen uchovává, ochraňuje, ošetřuje a doplňuje sbírky, ale ožívá návštěvníky všech věkových kategorií a svůj obrovský výchovný a vzdělávací potenciál využívá a poutavou formou prezentuje. Využívá tak příležitost rozvinout a vypěstovat hlavně u dětí a mládeže trojrozměrný smysl pro historii a její souvislosti. V současnosti se v souladu se světovým trendem zaměřuje, mimo jiné, také na zvýšení schopnosti muzea oslovit veřejnost netradičními aktivitami. Stejně jako mnohá další muzea v republice oživuje své expozice a výstavy interaktivními prvky a přednáškami pro veřejnost. Jedním z dalších důležitých cílů muzea je vzdělávat návštěvníky z řad školní mládeže a studentů a prohlubovat jejich povědomí o historii, kultuře, společenském životě a přírodě Pardubicka. Na tomto základě se u žáků vytváří nový postoj ke kulturním hodnotám. Tento cíl je již desátým rokem realizován v některých stálých expozicích a výstavách prostřednictvím doprovodných, výchovně vzdělávacích programů, které využívají exponátů pro tzv. objektové učení, opírají se o konstruktivistickou pedagogiku a podporují u žáků kritické myšlení.

Spolupráce muzea a školy patří k novějším činnostem. Od roku 2003 pracuje v muzeu jeden edukační pracovník. Ten pro školy sestavuje a propaguje každoročně programovou nabídku. Na základě toho připravuje a realizuje pro školy výukové programy a vytváří pracovní listy.

Tato závěrečná práce je návrhem výchovně – vzdělávacího programu k jedné z výstav, která v muzeu probíhala.

Cíl

1. Zvýšit prestiž muzea a ozřejmit jeho nezastupitelnost ve vzdělávacím procesu. Rozvíjet kulturní vzdělanost u dětí školního věku.
2. Vychovat si budoucího návštěvníka z řad školní mládeže, aby dokázal ocenit hodnoty odkazu našich předků, naučil se je vnímat, poučit se z nich a do muzea se za tímto účelem vracet.
3. Vybudovat základnu systematické výchovně vzdělávací spolupráce škol a muzea. Stát se partnerem pro školu.
4. Inspirovat učitele a nabídnout jim aplikaci nových školních rámcových vzdělávacích programů v prostorách Východočeského muzea v Pardubicích.

Exkurze a výlety jsou vyučovací metody, ze kterých si žáci nejvíce pamatují. Motivují žáky a umožňují, aby do učení a vyučování vstoupil skutečný svět.

1. Doprovodný program

Káva, kafe, cukroví - dříve a dnes, kdo to ví?

Název výstavy: „Kavárny a cukrárny fenomén - společenského života.“

Program byl vytvořen v návaznosti na RVP ZŠ a lze jej využít v oblastech

Člověk a jeho svět, vzdělávací obor Člověk a svět práce a Člověk a společnost.

1.1. Cíl programu

- Představit žákům kávu od zasazeného semínka po hnědavý mok v šálku.
- Seznámit žáky s kavárníky a cukráři, kteří patřili k živnostem, které zažily největší rozvoj koncem 19. století a pak v období první republiky.
- Umožnit žákům nahlédnout do období první republiky prostřednictvím předmětů souvisejících s pitím kávy, kavárnami, cukrářskou výrobou a cukrovinkami.
- Rozvíjet komunikační, vyjadřovací schopnosti a schopnosti naslouchat.
- Osvojit si psychomotorické dovednosti při manipulaci s marcipánovou hmotou nebo při výrobě perníku.

1.2. Cílová skupina

Žáci základních škol: 4.- 9. ročník.

1.3. Obsah

Veřejný prostor kavárny a cukrárny byl a je místem setkávání přátel. Jsou to dva světy, které mají mnoho stejného, a přesto se liší. Doprovodný program žákům přiblíží specifickou kavářenskou a cukrářskou kulturu starých časů, která dodnes nepřestává fascinovat a seznámí je také s tím, co s kávou souvisí. Žáci se dozví o jejím pěstování, o sklizni a zpracování. Na závěr si vyzkouší práci cukráře. Výukový program podpoří dětskou výtvarnou fantazii a manuální zručnost při modelování z marcipánové hmoty.

1.4. Použité metody

Pozorování

Názorně demonstrační: zásada „hands-on“.

Slovní

Dialogická: rozhovor, brainstorming (**brainwritting**)

Monologická: vysvětlování, vyprávění, frontální výklad

Praktická činnost

1.5. Organizační formy

Komentovaná prohlídka doplněná aktivitou, skupinová práce.

1.6. Didaktické prostředky

Materiální

- pruhy látky k zavázání očí
- psací potřeby a podložky, proužky papíru
- magnetická tabule, magnetky
- sazenice kávovníku
- kartičky s otázkami
- nádoby se zelenými a praženými kávovými zrny
- autentické předměty a repliky související s pitím kávy, kavárnami, cukrářskou výrobou a cukrovinkami
- série fotografií
- mapa světa s vyznačenými oblastmi pěstování kávy
- marcipánová hmota, podložky, válečky, cukrářská vykrajovátka, plastové nože

Nemateriální

- výstavní Kaňkův sál pardubického zámku
- aktivizující prvky a metody

1.7. Časový rozsah programu

90 minut (E 15min., U 35min., R 10 min., dílna 30 min., rezerva 5 min.)

2. Koncepce programu

2.1. EVOKACE – (E)

Je zařazována na začátek programu s cílem přivést pozornost žáků k tomu, co již o daném tématu vědí. Aktivita by jim měla pomoci vybavit si své dosavadní znalosti o tématu, na které bude možné navazovat. Žáci si zároveň uvědomí, že jejich znalosti jsou neúplné a tím je u nich probuzen zájem o poznávání nových skutečností a souvislostí.

1. úkol:

VSTUP DO VÝSTAVY SE ZAVÁZANÝMA OČIMA, ZAPOJIT ČICH

Popis aktivity:

- VNÍMEJTE ZNÁMOU VŮNI A IDENTIFIKUJTE JI.

• *Co cítíš?* *vůně kávy*

- SUNDEJTE SI PÁSKU Z OČÍ, NAPIŠTE NA PROUŽEK PAPÍRU

• *Co se ti ještě vybaví, když se řekne slovo káva?*

Brainwritting je forma brainstormingu, kdy žáci své nápady píšou individuálně po stanovený čas na papír nebo jednotlivé proužky papíru. Ty se následně přišpendlí na nástěnku nebo vylepí na jeden velký flipový list. (Před zveřejněním lze s těmito papírky pracovat ve skupinách, například je rozdělit do různých kategorií.)

2. úkol:

PROHLÉDNĚTE SI OBRAZ S KRÁTKÝM TEXTEM LEGENDY

O PASÁČKOVI KOZ. (Obr. 1.)

Situační metoda

Problém je popsán v textu. Po jeho analýze jsou žáci schopni odpovědět na otázku.(3) s. 98

Obr. 1.: Obraz s krátkým textem legendy o pasáčkovi koz

- *Jak podle legendy přišli lidé na povzbuzující účinky kávy?*
- *Co způsobuje účinná látka kofein, obsažená v plodech kávovníku?*
povzbuzuje srdeční činnost, zvyšuje krevní tlak
- *Je pasáček běloch? černoch*
- *Ve kterém zeměpisném pásu roste kávovník? vlhký tropický pás*

3. úkol:

VŠIMNĚTE SI ROSTLIN NA PODSTAVCI (Obr. 2.)

- *Jak se tyto rostliny jmenují? kávovníky*
- *Co se stane, když budu pěstovat kávovník volně v přírodě v našem podnebném pásu? zmrznou*

Obr. 2.: Žáci komunikují s lektorem

Problémové úlohy tvoří základ všech aktivizačních metod. Oproti tradičním formám se u problémového vyučování od žáků vyžaduje aktivita, produktivní myšlení a samostatnost. Většina učitelů problémovou výuku využívá pomocí problémových otázek. Žák si musí při řešení problému nejdříve uvědomit, jaké informace potřebuje k jeho vyřešení, které má k dispozici, a které mu k vyřešení ještě chybí a jak lze chybějící údaje zjistit. Třeba dotazem na učitele, ze své zkušenosti nebo studiem odborné literatury.
(3) s. 99

Úlohy na předvídání

Žák na základě známých faktů předvídá, k čemu by mohlo dojít. (3) s. 115

2.2. UVĚDOMĚNÍ SI VÝZNAMU INFORMACÍ - (U)

Je to část výuky, která pokračuje po fázi evokace, kdy žáci získávají nové poznatky o dané problematice a na jejich základě si uvědomují souvislosti.

Skupinová práce

Učitel požádá žáky, aby si ve skupině utvořili na danou věc vlastní názor a pak ho sdělili zbytku třídy.

Žáci ve skupině spolu diskutují tak, aby na základě výměny svých

názorů dokázali odpovědět na otázku, vyřešit problém. Učitel jim v úvodu zpravidla poskytne základní faktické informace a rozdá kartičky s otázkami. Skupinám jsou zadány různé, ale vzájemně související otázky. Každá skupina později seznámí ostatní se svou odpovědí. Žáci jsou tím motivováni, protože každá skupina má svou zodpovědnost za vyřešení otázky. Práce ve skupině umožňuje, že i nesmělí žáci, kteří nevystoupí před třídou, se obvykle nechají snadněji přimět k aktivitě. Teprve na závěr jsou žáci seznámeni s tím, jaká je správná odpověď. Diskusní skupiny pracují nejlépe tehdy, když jejich diskuse o problému netrvá dlouho - nejvýše pět minut. Diskusní skupiny představují výbornou metodu, jak oživit „ospalou přednášku“. (1) s. 175-179

1. úkol:

- a) PROHLÉDNĚTE SI FOTOGRAFIE S DOPROVODNÝM TEXTEM.
- b) PŘEČTĚTE SI NÁPISY NA PYTLÍCH. (Obr. 3).

Obr. 3.: Pytle pro transport kávy

- c) PROHLÉDNĚTE SI MAPU SVĚTA S VYZNAČENÍM RŮZNÝCH ZEMÍ.

Lektor rozdělí třídu do 5 skupin a každá dostane kartičku s jednou z těchto otázek:

- *Ve kterých zemích se kávovník pěstuje? Etiopie, Arábie, Brazílie, Vietnam, Kolumbie, Indonésie*
- *Která rostlina má podobný tvar a vůni květů jako kávovník? jasmín*
- *Jakou barvu mívají dozrálé plody kávovníku, a kterému našemu ovoci se podobají? červenou, třešni*
- *Co se děje s plody po sklizni? suší se*
- *Jaké je další zpracování plodu? získávání semen (zrnek) odstraněním suché dužiny mokrou nebo suchou cestou*

Lektor frontálním výkladem přiblíží žákům kávovník jako cizokrajnou rostlinu a cestu výroby kávy od zasazeného zrníčka po voňavý nápoj v šálku.

Frontální výklad navazuje na předcházející samostatnou práci žáků a funguje jako její doplnění. Je to klasické předávání informací z učitele na žáka. (Obr. 4.)

Obr. 4.: Ukázka frontálního výkladu žákům

2. úkol:

a) PROZKOUMEJTE ZRAKEM, HMATEM A ČICHEM NEJDŘÍVE NEUPRAVENÁ A PAK DÁLE ZPRACOVANÁ KÁVOVÁ ZRNA. POROVNEJTE OBA VZORKY.

- *Co způsobilo změnu barvy a vůně kávového zrna? zahřívání, pražení*

Metoda černé skříňky

V zadání problémové úlohy je vynechána funkční část. Žák zná pouze vstupy a výstupy. Dozvídá se fakta - jaké faktory působily na začátku a co zůstalo na konci. Jeho úkolem je zjistit funkční část mechanismu, tedy vydedukovat, co způsobilo změny. (3) 105

b) NA VAŘIČI ZAHŘÍVEJTE (pražte) NA PÁNVIČCE ZA STÁLÉHO MÍCHÁNÍ ZELENÁ KÁVOVÁ ZRNA A POZORUJTE JEJICH POSTUPNÉ HNĚDNUTÍ. (Obr. 5.)

Obr. 5.: Zahřívání (pražení) kávových zrn

Lektor vymění na vaříči pánvičku za pražičku a navede žáky k vydedukování jejího názvu.

- *Jak se jmenuje tento předmět, který se dříve používal k domácímu pražení kávy? pražička*
- *Používají se ještě dnes pražičky doma?*

c) NASYPEJTE UPRAŽENÁ KÁVOVÁ ZRNA DO TOHOTO PŘEDMĚTU A ZRNA UMELTE NA JEMNÝ PRÁŠEK. (Obr. 6.)

Obr. 6.: Žáci pracují s kávomlýnkem

- *Jak se předmět jmenuje? kávomlýnek*

3. úkol:

PROHLÉDNĚTE SI TYTO DVA VELKÉ PŘEDMĚTY BEZ POPISEK, STOJÍCÍ MIMO VITRÍNY A ZJITĚTE JAK SE JMENUJÍ, K ČEMU OBA SLOUŽILY A JAK SE POUŽÍVALY.(Obr.7.)(Rozdělení žáků na dvě skupiny).

Obr.7.: Žáci zkoumají velkokapacitní pražičku

4. úkol :

PROHLÉDNĚTE SI INSTALACI OBCHODU, VE KTERÉM SE DŘÍVE MIMO JINÉHO ZBOŽÍ PRODÁVALA TAKÉ KÁVA. (Obr. 8.)

Obr. 8.: Žáci si prohlíží koloniál

- *Jak se takový obchod jmenoval? koloniál*
- *Čím se lišil způsob prodeje od dnešní samoobsluhy? pultový prodej*

5. úkol :

PROHLÉDNĚTE SI VITRÍNU S NÁHRAŽKAMI KÁVY, REKLAMNÍ PLAKÁTY A PŘEČTĚTE SI PRŮVODNÍ TEXT.

- *Zjistěte, čím lidé nahrazovali kávu. pražený kořen čekanky, cukrové řepy, pražené obilí*
- *Co je cikorka? pražený kořen čekanky*
- *Co je melta? cikorka obohacená o pražený kořen cukrové řepy, drcených obilíků ječmene a žita*
- *Proč pravou kávu lidé nahrazovali? dovážená pravá káva byla drahá*

Učení z textu a vyhledávání informací

Mnohdy bývalo studium formou četby pokládáno, s výjimkou vysokých škol, za přežitek. Dnes se mu dostává širšího využití. Žáci jsou při něm duševně aktivní a chtějí znát souvislosti. Učení z textu žádá, aby žáci převzali za porozumění a získané znalosti odpovědnost a má mnoho výhod individualizovaného učení. Umožňuje každému, aby pracoval svým vlastním tempem. Učení z textu pomáhá rozvíjet dovednost orientovat se v textu a osvojovat si přečtené informace. V neposlední řadě také dovednost orientace ve výstavním sále. (1) 248

Práce s textem

Dle výzkumů v ČR jsou žáci základních škol mírně podprůměrní oproti jiným státům ve čtenářské gramotnosti. Proto je nezbytné, aby pedagogové u svých žáků rozvíjeli tyto dovednosti pomocí práce s textem. (3) 110

6. úkol :

PROHLÉDNĚTE SI DIORAMA KAVÁRNY A NAVRHNĚTE, JAK ZÍSKAT VÍCE HOSTŮ, KDYBYSTE BYLI MAJITELEM KAVÁRNY. (obr. 9)

Lektor napíše problém na místo viditelné pro všechny (flip chart). Také nápady žáků se zapisují proto, aby byly všem přítomným na očích.

Obr. 9.: Žáci navrhují svá řešení úlohy.

Brainstorming

Je to metoda, při níž vzniká velké množství tvořivých nápadů pro pozdější posouzení, které učitel zapisuje. V této metodě jde o kvantitu, nikoliv kvalitu návrhů, jak vyřešit zadaný problém. K zásadám brainstormingu dále patří zákaz kritizování, rovnost účastníků, úplná volnost nápadů. (1)180

Brainstorming rozvíjí dle Sitné (5) tyto klíčové kompetence:

- K. k řešení problémů – intenzivní soustředění na zadané téma, tvorba asociací a odvozování souvislostí v rámci stanoveného tématu, návrhy řešení problému.
- K. komunikativní – přesné a výstižné vyjadřování, užívání

kultivovaného verbálního projevu, aktivní naslouchání, respektování pravidel komunikace ve skupině.

- K. personální a sociální – zvyšování sebevědomí žáků, posilování

sounáležitosti se skupinou, rozvoj pozitivního třídního klimatu.

Brainstorming navíc pomáhá žákům zbavit se některých psychických bloků a trémy. Žáci se učí soustředit, držet se jednoho tématu, přijímat cizí nápady bez kritiky a nabízet vlastní řešení.

7. úkol :

Lektor pustí melodie moderní v době 1. republiky.

(Přehrávač a reproduktory byly nainstalovány jako součást výstavy.)

PROJDĚTE SAMOSTATNĚ VÝSTAVOU A PROHLÉDNĚTE SI PŘEDMĚTY. VŠIMNĚTE SI JEJICH DETAILŮ, NEOBVYKLOSTÍ, ZAJÍMAVOSTÍ, POSUĎTE, ZDA SE OD SEBE LIŠÍ NEBO SE PODOBAJÍ, VŠÍMEJTE SI DETAILŮ.

Následuje dialog doplněný průběžným kladením otázek a hledáním jejich společného řešení probíhající během komentované prohlídky.

Dialog plynule přechází k uvědomění si:

- Znějí tyto melodie dnes z rádia nebo v restauracích?
- K čemu předměty sloužily?
- Jak se předměty používaly?
- Kdo předměty používal?
- Kdo byli kavárníci a cukráři?
- K čemu sloužila „skříň“ vystavená v kavárně a co to vlastně je? (obr. 9)
- Kde je ve výstavě homole a z čeho je vyrobená? z *cukru*
- Čím se homole porcovala? *sekáčkem*
- Co je ve výstavě označeno slovem „šálek“ a není to oděv? *kávové šálky*

- Který předmět nepatří do cukrářské dílny, a který řemeslník ho používá?
hoblík, truhlář
- Co je základem pro výrobu čokolády? *kakaové boby*

Obr.10.: Lektor vede dialog s žáky

Dialogická metoda (1) s. 152-163

Jak uvádí Geoffrey Petty(1), mnoho pedagogických odborníků považuje ústní otázky za jeden z nejučinnějších nástrojů učitele. Zkušení učitelé kombinují výklad s otázkami. Výuka formou kladení otázek zdůrazňuje spíše pochopení než pouhou znalost. Vytváří znalosti aplikovatelné. Otázky dokáží žáky přimět, aby si aktivovali, přehodnocovali a opravovali své domněnky a dosavadní znalosti. Opravování mylných představ je významnou součástí učebního procesu.

Mnoho žáků přichází do muzea s nesprávnými představami a domněnkami, které je potřeba přehodnotit a právě tady pomáhá kladení otázek. Vzniká zde zároveň zpětná vazba, kdy je možné se kdykoliv otázkou přesvědčit, zda žáci tématu porozuměli. Zároveň tato metoda demonstruje žákům jejich úspěch a tím je motivuje. Dialogickou metodou lze přivést žáky ke správnému způsobu uvažování i tehdy, když nejsou vůbec schopni na určitou otázku odpovědět.

Metoda učí komunikaci, umění vnímat a naslouchat ostatním.

2.3. REFLEXE – (R)

Dává žákům prostor vrátit se k probíranému tématu bez ambice zopakovat všechna důležitá data a fakta. Žáci mají v rámci aktivity možnost téma znovu individuálně promyslet, vrátit se k vlastním původním představám (co pro ně bylo nové), revidovat je a nově nabyté zkušenosti a poznatky si uspořádat. Reflexe může mít i velice subjektivní ráz, žák vyjadřuje svůj osobní vztah k tématu (co mě zaujalo?)

Pro tuto fázi je vhodná metoda volného psaní, protože je postavena na volném toku myšlenek. Je to je jedna z brainstormingových nebo reflexních metod, která dovoluje psát na papír vše, co nás k určitému tématu/námětu právě napadá, aniž bychom své psaní podřizovali nějakým formálním (stylistickým či pravopisným) požadavkům. Volné psaní pomáhá objevit v sobě nečekané nápady, myšlenky a souvislosti.

Volné psaní

Žáci musí během časového limitu (např. 5 min.) napsat na zadané téma v celých větách cokoliv je napadne. Smyslem je tvorba co největšího množství myšlenek souvisejících s tématem. Následuje prezentace tvořivého psaní, hledání základních myšlenek, na které pedagog naváže. Lze využít k úvodu do problematiky, jako motivace nebo k opakování (3) s. 113

Volné psaní pomáhá:

- rozvíjet slovní zásobu

- formulovat slova i věty
- nebát se hodnocení
- učit se od sebe samého
- vyjadřovat myšlenky
- rozvíjet fantazii (skutečnost)
- rozvíjet pohotovost a představivost
- vnímat čas
- držet se tématu

Pravidla volného psaní

1. Piš po celou stanovenou dobu vše, co tě k tématu napadá.
2. Piš souvislý text, ne jen jednotlivá hesla nebo body.
3. Nevracej se k napsanému, neopravuj, nevylepšuj co jsi napsal/a.
4. Pokračuj v psaní, i když tě nic nenapadá, zapisuj i pomocné věty („Teď mne nic nenapadá...“), ale snaž se vrátit k tématu.
5. Nenech se ve svých nápadech brzdit pravopisem

Pokud žáky požádáte, aby si ve dvojicích (trojicích) volná psaní navzájem přečetli, nevyměňují si papíry s rukopisem, ale svůj text čtou před spolužáky (třídou) nahlas. Někdy je lepší říci, aby se žáci sešli do skupinky, kterou si sami vyberou na základě spřízněnosti, jindy je požádejte, aby utvořili dvojici s někým, s kým ještě dnes nepracovali, s kým se nestýkají mimo školu, koho ještě příliš neznají.

Když budete volná psaní sdílet v celé skupině, dejte slovo jen těm, kteří se sami přihlásí. Po výzvě ponechejte žákům čas na to, aby výzvu ke zveřejnění zvážili.

Nevyvolávejte ty, kteří se nehlásí. Můžete ale výzvu doplnit: „*Nechce někdo doporučit volné psaní, které právě slyšel od spolužáka? Slyšeli jste něco zajímavého?*“ U extrovertních tříd je naopak dobré říci předem, kolik prací je možno (většinou z časových důvodů) vyslechnout.

2.4. VÝTVARNÁ DÍLNA

VYZKOUŠEJTE SI PRÁCI CUKRÁŘE (Obr.11.)

individuální tvoření z marcipánové hmoty.

- Čichněte si ke hmotě, se kterou budete pracovat a ochutnejte ji.
Kdo ví, z čeho budeme tvořit?
- Z čeho se vyrábí marcipán?

Rezerva – činnost pro žáky, kteří jsou s prací dříve hotovi

SEŘAĎ SPRÁVNĚ JAK JDOU ZA SEBOU LÍSTEČKY S VĚTAMI, KTERÉ POPISUJÍ JEDNOTLIVÉ FÁZE VÝROBY ČOKOLÁDY

Rozsypaný text a nedokončené věty (3) 113

Pedagog rozdá obálky, ve kterých je rozstříhaný text po větách. Úkolem je poskládat jednotlivé části tak, aby dávaly smysl. Touto aktivitou se rozvíjí schopnost systematického a logického uspořádání informací, jak uvádí Grecmanová a Urbanovská (4) (2007)

Obr. 11.: Žáci si zkouší práci cukráře

4. Závěr

Výukový program proběhl v různých modifikacích v průběhu výstavy celkem 35x. Mimo to se uskutečnila v návaznosti na výukový program jako dopolední akce pro školy Perníková dílna, kde pod vedením týmu z Perníkové chaloupky – Muzea perníku měli žáci možnost vyzkoušet si svou zručnost a vyrobit si staročeský perník – foto viz.příloha.

Délku programu a náročnost jeho obsahu bylo potřeba vždy přizpůsobit příslušné věkové kategorii. Žáci měli možnost absolvovat nejen pouhou komentovanou prohlídku výstavy, ale prohlédli si ji prostřednictvím mnoha aktivizačních metod. Díky nim se dozvěděli hodně zajímavého, co s tématem výstavy a danou dobou souvisí. Jako motivační prvek byly zapojeny také smysly čich, hmat, chuť a sluch. Pro 1. stupeň ZŠ byl věnován větší časový prostor cukrářské dílně. Žáci se mohli pro svou práci inspirovat množstvím vystavených

replik cukrlátek. Děti role cukráře bavila a všichni žáci si odnesli vlastnoručně vyrobenou cukrovinku ze zakoupené marcipánové hmoty. O marcipánu se předem dozvěděli před zahájením práce, z jakých surovin se vyrábí. Některé děti si výrobek odnášely jako dárek pro rodiče nebo sourozence, jiní se těšili, až si na něm pochutnají. Před realizací dílny bylo proto nutné dbát na hygienu a mít vždy pomůcky čisté a děti musely mít umyté ruce. Pro přepravu výrobku bylo potřeba, aby si žáci přinesli s sebou sáček nebo krabičku. Program byl časově náročnější na přípravu materiálu a pomůcek.

5. Seznam použité literatury

1. Geoffrey Petty. Moderní vyučování. 3. vyd. Praha: Portál, 2004. 380s.
ISBN 80-7178-978-X
2. Tomáš Kotrba, Lubor Lacina. Praktické využití aktivizačních metod ve výuce. 1. vyd. Brno Barrister a principál, 2007. 186 s. ISBN 978-80-87029-12-1
3. Tomáš Kotrba, Lubor Lacina. Aktivizační metody ve výuce. Příručka moderního pedagoga. 2. vyd. Brno Barrister a principál, 2011. 185s.
ISBN 978-80-87474-34-1

4. Grecmanová, H., Urbanovská, E. Aktivizační metody ve výuce, prostředek ŠVP. 1. vyd. Olomouc: Hanex, 2007. 180 s. ISBN 80-85783-73-8.

5. Sitná, D. Metody aktivního vyučování: Spolupráce žáků ve skupinách. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. 112s. ISBN 978-80-7367-246-1